

DERVIŠ KORKUT

TURSKJE LJUBAVNE PJESME U ZBORNIKU MIHA MARTELINIJA DUBROVČANINA IZ 1657 G.

Među inkunabulama i rukopisima biblioteke Zemaljskog muzeja u Sarajevu nalazi se i rukopisni Zbornik (Collectanea, turski *mecmua* ili *cōnk*), Dubrovčanina Miha Martelinija u dvije knjige. (Sign. B 1415/1 i 1415/2, Inv. br. 9305). Prva knjiga (vel. 20. × 16 cm), ukoričena je u bijelu kožu, a druga (vel. 20.6 × 13.4 cm), uvezana je proštije. Na tzv. papier vergé od koga je sastavljen ovaj kodeks vide se u razmaku od 29 mm horizontalne crte i filigran (Wasserzeichen) u obliku krsta: na okomitom kraku su, gore, tri kuglice složene u malu piramidu, a dolje vršak od strelice; na vodoravnom kraku lijevo nalazi se slovo F, a desno B. Cio vodeni znak zaprema prostor od 7,5 × 3.2 cm.

Oba sveska Zbornika sastoje se od zbirki pjesama na srpsko-hrvatskom, turskom i talijanskom jeziku. Najviše ih je na srpsko-hrvatskom, a najmanje na talijanskom. Tekstovi na ova tri jezika pisana su talijanskom latinicom. Ima jedna pjesmica spjevana miješano turski i srpskohrvatski, tzv. bigarré, pisana veoma lijepom bosanskom ćirilicom. Iz tog pisma Martelini je za naš i turski glas h uzeo slovo h koje Talijani nikad ne izgovaraju, a pišu ga samo za veliku nevolju: u nekoliko homonima i u kombinacijama sa »c« i »g«, ispred »e« i »i« kad te konsonante treba čitati kao »k« odnosno »g«, a ne kao »ć« odnosno »đ«. U ovom tekstu gotovo i nema proznih tekstova osim jedan: »Blagosou koi dava z'ghanin sinu«, tri recepta na srpskohrvatskom, nekoliko bilježaka na talijanskom i jedna na iskrivljenom latinskom jeziku.

Iz tih sitnih bilježaka saznajemo ko je autor ovog Zbornika i kad je on napisan. Oba podatka napisana su jasno na prvoj stranici druge sveske Zbornika. Po tomu bi se moglo zaključiti da ta sveska predstavlja zapravo prvi dio ovog Zbornika koji pisac ovdje i na drugoj stranici u mottu na srpskohrvatskom jeziku naziva »Libro«.

Na prvoj strani pri vrhu piše:

1657

QUESTO LIBRO DI ME MICHIEL MARTELINI

Raguseo

All Ilmo Sig. Alfonso di Mono.

Posljednji redak je zapisan pri dnu prve strane.

Na drugoj strani ima motto:

Tko sarzem pratiem usbude priategl moi
 nasluscbu u uieche damuie libro ouo
 (Tko srcem pravijem uzbude prijatelj moj,
 na službu u vijeke da mu je libro ovo).

Na trećoj strani autor je ponovo zabilježio svoje ime:

QVESTO LIBRO DI ME MICHIEL MARTELINI

Znamo dakle sigurno da je ovaj Zbornik pjesama sastavio 1657 g. Dubrovčanin Miho Martelini i da je »prikazan« Presvijetlom Gosp. Alfonsu di Mono. Martelini nije zabilježio u kakvom je odnosu bio prema tome gospodaru, kao što nije naveo ni u kakvoj je vezi bio sa ... il sig. Nich Mo Conte di Gozze (gosp. Nik. Mo knezom Gučetićem), koga spominje na četvrtoj stranici od kraja iste sveske. Ispod njegova imena napisane su arapskim slovima tri-četiri riječi koje nisam mogao pročitati. To su inače, jedine riječi pisane arapskom grafijom u oba dijela Martelinijeva Zbornika.

Da je Martelini bio vlastelin može se zaključiti po njegovu porodičnom grbu: taj je nacrtan na drugoj i trećoj stranici od svršetka ovog dijela knjige u dvije varijacije. U štitu grbova vidno mjesto zauzima čekić (talijanski »martello«) kao neke vrste ideograma: asocijacija s prezimenom Martellini.

Osim slike ovih grbova u oba dijela Zbornika ima i drugih ilustracija. Na poledini lijeve korice prvog dijela nalazi se dosta uspio crtež lađe u razmjerama 13,5 × 6 cm. Možda je Miho Martelini bio brodovlasnik ili kapetan broda?! Na četvrtoj stranici ima slika (vel. 16 × 7 × 14,5 cm) nekog čovjeka koji je sličan Ivanu Gunduliću. Portret je oivičen dvostrukom eliptičnom crtom, a prikazuje mlada čovjeka duge kose s uvojcima à la Dürer, i tankim, zavnutim brčićima. Slika je rađena smeđim tušem, a ponovljena je i u drugom dijelu Zbornika, ali na malo neobičan način: konture lika su gusto izbodene usijanom iglom. Nije ničim označeno koga pretstavljaju te dvije slike, pa se može samo nagađati da bi to mogao biti ili sam Miho Martelini ili onaj »presvijetli gospodin« Alfonso di Mono.

U obje sveske Martelinijeva Zbornika ima dosta praznih stranica i po nekoliko bijelih listova. To je Mihi olakšalo posao kad je u svoju zbrku unosio pjesmu o strašnom zemjotresu (»tréšnj«) koji je 1667 g. opustošio Dubrovnik. Ta pjesma zapisana je na listu 31a—38a prvog dijela Zbornika. Iznad teksta Martelini je nacrtao vrpcu sa 5 polja na kojima je ispisao naslov te pjesme:

PIEVAGNIE SVARHV TRESZNIE KOIA SLIED V DVBROVNIKV
 NA 6 ARRILA 1667

Početak pjesme glasi:

Zarna sestra, biela dana
 biesce sieni sue prostarla
 a u snu dugu ukopana
 pocinahu tiela umarla
 Ioscte niedan varh od gora
 srak sunciani neuiglasce
 nu u dalech iasna zora
 vedro lize rume gnasce itd.

Zatim na 1.38b—44b slijedi »Derulsciata« Stijepa Đorđića (umro 1632 g.). — Na 1.46 ispisana je pjesma koja počinje stihovima:

Jedase ona scto smiloua name neboga
negh bes srama negh bes stida dami dua roga.

Zatim četiri prazna lista. Na tom mjestu treba knjigu okrenuti oko širine za 180°, pa se dobije početak zbirke turskih pjesama na drugoj strani prvog lista druge polovine knjige.

Prva pjesma nema naslova, a počinje stihovima:

Bulandi eschumun seli
acep artuk durulmasmi

Upadljivo je da većina turskih pjesama nema naslova, a kod nekih srpskohrvatskih pjesama nalaze se opet samo naslovi iznad praznih listova ili stranica: Početak rasbludnog rasgovora; Pitomiti; Molba; Iduchi naput. Od turskih pjesama samo pet imaju naslove (brojevi 7 do incl. 11, a prema numeraciji koju smo zaveli radi preglednosti, jer kodeks nije paginiran).

Martelinijev Zbornik zaslužuje da se njime pozabave književni historičari, jer ima dragocjenih podataka važnih za kulturnu istoriju i folklor. Iako nema veze s našom temom, citiraćemo i jednu pjesmu u trinaestercu (list 24^a), koja je, inače, sva u naivno nježnom tzv. pučkom duhu.

Da se čitaoci ne bi mučili odgonetanjem talijanskog pisma, donosimo oba sastava u savremenoj transkripciji. Prvi glasi:

Blagoslov koji dava Ciganin sinu

Ah sinko, sada se dijeliš od Čaća tvoga, Bog ti do u sto dobrih
časa napunijeh čaša, od tebe se rađali meštri kikoresci, iz tebe ska-
kali štenci, lajali u međi, bježali, ljudi se strašili, i ovo ti bilo, sinko,
u sto zlijeh časa, a ovo u najgori: ne čuo boga iz duboka dola, ni
kozije zveke, ni ovčije bleke, ni kravije rike, ni čeljine zuke, ni mu-
šije buke, ni prasije rike; što u benu triještalo ništa te ne griješalo!
Što u jajeru pucalo, po glavi te kucalo, blagosovite otac Cigo, koji
dijeli sir i mlijeko, i kokoš starka i riža butanga i od Činka salo i
od zvona klepetalo!

Pjesma u trinaestercu (bez naslova):

Lipa raste k rabnu polju, lipa zelena,
pod lipom je bistra voda. ljeti studena.
na vodi je djevojčica bijela, rumena,
skubac drži pun cvjetica cvjetja svakoga,
tere vije dva vjenačca mila i draga,
vijući je govorila vila gizdava:
»Komu milos da dopustim te mu domusu (?)
bijelo lišće sagledati suncu prilično-
koralj usta celivati ka su medena,
b'jelo grlo zagrljati u kom je slava?
Prije se grlo ovijalo ljutijem zmijama,
nego bi ga zagrlio nemio rukama,
prije usta zarastjela trnjem i dračem,
neg bih celov ja primila koji će bit s plačem,
prije lišće uvehnilo suncu prilikom
neg ga oko sagledalo koje nije slično!

Turske pjesme koje je Miho Martelini prije tristotine godina unio u oba dijela svog Zbornika dragocjen su prilog kulturnoj istoriji Balkana. Iz njih se jasno vidi da je turska kultura i književnost vršila snažan uticaj ne samo na Jugoslovane islamske vjere u biv. Turskoj Carevini nego i na one u krajevima koji nisu bili pod upravom turskih vlasti kao što je slučaj s republikom Dubrovnikom. To se vidi i iz Gundulićeva epa »Osman«, a još bolje iz »Deruiscate« (Derviš ata = otac Derviš) koji obiluje turskim riječima, što ih je Stijepo Đorđić unio u tu svoju pjesmu (prije 1632 g.). Još upadniji primjer ovakvom miješanju dvaju jezika nalazimo u Martelinijevoj zbirci: to je ona bigarré pjesmica protiv upotrebe burmuta, pisana bosanskom ćirilicom. Nju je mogao spjevati samo čovjek, koji je znao i turski i naš jezik. Ne znamo joj autora, jer ga Martelini nije označio kao što ni kod ostalih pjesama u cijeloj zbirci nije navodio imena pjesnika. Ta satirična pjesmica mogla bi biti i iz pera samog Miha Martelinija, a svakako je nastala u Dubrovniku. Za to su dokazi: karakteristično dubrovačko ime Marojica (»Maruica«) i četiri izraza (od svega 20 srpskohrvatskih riječi) koji su dubrovački lokalizmi: obruga, (trijput) povrzite, manica, gladunca. Interesantno je da je ova pjesma protiv burmuta dobila kasnije svoj pendant u Bosni: Šejh Kaimija (umro 1690) je spjevao na našem jeziku svoju didaktičnu pjesmu protiv duhana, neovisno od ove dubrovačke satire. I refreni su slični: Dubrovčanin kliče »povrzite burnunot!« (turski »burnotu« — burmut), a Kaimija »ostante se tutuna!« (»tütün« turski duhan).¹⁾

Martelini je imao u bilježenju turskih lirskih pjesama svoga preteču, za kojeg, po svoj prilici, nije znao. To je Poljičanin Nikola Palinić, sin Matkov, za kojeg se zainteresovao Ciro Truhelka i objavio dva listića Palinićeva na kojima je bosanskom ćirilicom zapisao jednu tursku sevdalinku i ulomak druge pjesmice, a ispod jedne udario svoj lični pečat i stavio hidžretska 999 godinu (1590—1591). Truhelka je pogrešno mislio da se Palinić zvao Balić i ovaj zapis popratio slijedećom napomenom:

»Pjesme pisane su čisto fonetički a izgovor turskih riječi odgovara posvema onoj fonetici, kojom se služe Bošnjaci, izgovarajući turske riječi. Ovaj svakako zanimljiv kulturni spomenik koji dokazuje kako je duboko zašao dojam turske civilizacije i u nekoć slobodnu republiku Poljice, iznosim u originalnom tekstu i u turskoj transkripciji...«²⁾

Truhelka je originalni tekst štampao bosanskom ćirilicom, a tursku transkripciju arapskim pismom. Da bi ove pjesmice mogli čitati i oni koji ne znaju spomenuta dva pisma, ovdje se navode u savremenoj srpskohrvatskoj i turskoj latinici. Mi tekst donosimo prvo u doslovnoj transkripciji prema originalu, pisanom bosanskom ćirilicom (A), zatim savremenim našim pravopisom (B), a turski prvo u vjernoj transliteraciji turskom latinicom (C), a zatim današnjim turskim pravopisom (D) vjerno turskom izgovoru.

1 Sravni Kemura—Corović, *Serbokroatische Dichtungen bosnischer Moslims etc.*, Sarajevo, 1912, 16—18.

2 Ciro Truhelka, *Jedan zanimljiv zapis, pisan bosanicom*, GZM 1906, 34—39; S. M. Traljić u Zborniku HIJA, I, 169 i d.

I

A

Bagubanun

Duĉn ĉeĉe ban iare vardum: nazlu iarum uiukude
 iuzumi uizine surdum: ala ĉuzler uiukude:
 akъ ĉulile karmzi ĉulsin: iĉisi bir bakĉede:
 bulbuli efgande ĉurdum: ĉumle kuşlar uiukude
 ĉudie kumrie sordum: siz ne vahkt utrsiniz:
 biz olvahkte uteriziĉim: ĉumle alem uiukude:
 iuri iuri hej Frenĉ ogli: hak nazar kъla sana:
 nazari ĉimden dilersin: ehli nazar uikude

999

B

Dunĵ ĉeĉe ben jare vardum, nazlu jarum ujukude,
 juzumi juzine surdum, ala ĉuzler ujukude.
 Akъ ĉulile krmzi ĉulsin, iĉisi bir bakĉede,
 bulbuli efgande ĉurdum, ĉumle kuşlar ujukude.
 Dudie kumrie sordum: »siz na vahkt utrsiniz«
 »Biz olvahkte uteriziĉim ĉumle alem ujukude«.
 Juri, juri, hej Frenĉ ogli, Hak nazar kъla sana!
 Nazari ĉimden dilersin? — ehli nazar ujkude.

999

C

Bagubanun

Duny³ ĉeĉe ben yare vardum: nazlu yarum uyukude:
 yuzumi yuzine surdum: ala cuzler uyukude:
 ak culile karmzi culsin: iĉisi bir bakĉede:
 bulbuli efgande ĉurdum: ĉumle kuşlar uyukude
 ĉudie kumrie sordum: siz ne vahkt utrsiniz:
 biz olvahkte uteriziĉim: ĉumle alem uyukude:
 yuri yuri hey Frenĉ ogli: hak nazar kila sana:
 nazari ĉimden dilersin: ehli nazar uykude.

999

D

Bagbanın

Dün gece ben yare vardım, nazlı yarım uykuda,
 yüzümü yüzüne sürdüm, elâ gözler uykuda.
 Ak gülliyle kırmızı gülsün, ikisi bir bahçede,
 bülbüllü efganda gördüm, çümle kuşlar uykuda.
 Duduya, kumruya sordum: siz ne vakit ötersiniz?
 Biz ol vakitta öteriz kim cümle âlem uykuda.
 Yürü, yürü, hey Frenk oğlu, Hak nazar kila sana.
 Nazari kimden dilersin? Ehli nazar uykuda.

999

3 Fransızcadaki »gn«, macarcadaki »ny«. »Dougne« okumalı!

II

A

Turnam seni çağırurum: haber vir
 turnam benum sevduumi: đurdunmi.
 đurdun isen bi çeremdur: eidi vir
 turnam benum sevduđumi: đurdunmi,
 benum:

B

Turnam, seni çağırurum, haber vir!
 turnam, benum sevduđumi đurdunmi?
 đurdun isen bi çeremdur, ejdi vir!
 turnam, benum sevduđumi đurdunmi benum

C

Turnam seni çağırurum: haber vir.
 turnam benum sevducumi: cordonmi.
 curdun isen bi çeremdur: eydi vir
 turnam benum sevducumi: curdunmi,
 benum

D

*Turnam, seni çağırurum, haber ver,
 turnam, benim sevdiğimi gördün mü
 Gördün isen bi(r) keremdir, eydiver
 turnam, benim sevdiğimi gördün mü
 benim*

*

Kao što su ove dvije pjesmice u zabilješkama Nikole Balića čisto lirске, ljubavne, takve su i sve turske pjesme u Zborniku Miha Martelinija. Nimalo ne iznenađuje što ovaj Dubrovčanin katoličke vjere nije zabilježio nijednu dervišku ilahiju (pobožnu pjesmu), koje su veoma obilno zastupljene u mnogobrojnim međzmuama (zbornicima) i đončićima (zbirkama džepnog formata), što su ih ostavile prijašnje generacije bosansko-hercegovačkih muslimana. I u ovim zbornicima ima dosta ljubavnih pjesama iz pera turskih pjesnika, ali su to većinom pjesme koje pripadaju takozvanom »divan edebiyati«, na koji su se ugledali Goethe u svom »Westöstlicher Divanu« i Friedrich Bodenstedt u svojim »Lieder des Mirza Schaffy« iz 1851 g. Starije ilahije turskih pjesnika, naročito Junus Emre-ta, koji je kod bosanskohercegovačkih derviša bio vrlo omiljen i poznatiji pod imenom Ašik Junuz, zauzimale su najviše mjesta u njihovim zbornicima, ali nije bilo čisto ljubavnih, erotskih, iz starijih vremena turske književnosti, smjera tzv. »halk edebiyati« (pučke narodske književnosti), kojoj su i sami Turci istom otkora počeli posvećivati potrebnu pažnju. Kod Martelinija su, naprotiv, zastupljene jedino svjetovne pjesme ljubavnog sadržaja, pa joj to daje naročitu draž. Pregledao sam dosta bos.-herc. međzmuu i džončića (cönk), ali sam u njima nailazio samo 3 do 4 puta na pjesmu »Turnalar« (Zdralovi), koju je zabilježio Miho Martelinij, dok drugih pjesama iz njegova Zbornika nema ni-

kako u Bosni i Hercegovini. To ovoj zbirci podiže vrijednost za proučavanje istorije turske književnosti »pučkog« pravca otprije tritotine godina, jer je moguće da su neke od tih pjesama pale u zaborav i kod samih Turaka, a i ako nisu, teško da se toliko pjesama može naći u jednoj zbirci kao što je ova. Zašto turkolozi treba da joj posvete punu pažnju, pa će udovoljiti živoj želji ovog našeg Dubrovčanina koji ih čisto poziva na to u svom mottu:

*»Tko sarzem praviem usbude priategl moi
nashuscbu u uieche damuie libro ouo«.*

Turske pjesme u Martelinijevoj zbirci interesantne su za turkologe zbog svog čisto »pučkog« karaktera, zatim po arhaizmima i provincijalizmima, kojih ima dosta. Neki arhaizmi i provincijalizmi su davno zaboravljeni, pa ih nema čak ni u opširnim rječnicima turskog jezika, a na neke se može naići samo u starim turskim djelima napr. u »Mevlidu« Süleyman Çelebije, zatim u pjesmama Yunusa Emre i sl.

Koliko je turski jezik u ovom zborniku čist i bez natruhe stranog duha, vidi se između ostalog i po tome što je otrcani kliše »bülbül-i şeydâ« upotrijebljen samo jedanput, ali prepravljjen u duhu turskog jezika u »şeda bülbül«, a tzv. perziski izafet je zastupljen jednim jednim izrazom »terki diyar«.

Evo nekoliko primjera starinskih riječi iz ove zbirke: iarascier (yaraşır mjesto yakışır); gheisi (geyisi = glyim, urba, elbise); ay dar, ay der (aydır, eydir = bahseder, der, söyler); zaer (zaher = ihtimâl); men (ben); nige (nice, nece = nasıl); kanden (kandan = nereden), hacam (kaçan = ne vakıt, ne zaman); iughruk (yüğrük = ayağına çabuk); ieruneim (yerineyim = kederleneyim, mahzun olayım, gıpta edeyim); ham (kam = koyunların buldukları yer); kuttunda (kitinda = yanında); musctuluch (muştuluk, müjdelik, beşaret); derilmez (aklı başına gelmez).

Talijanski pravopis, kojim se Martelini služio transkribujući naše i turske riječi, nije podesan ni dovoljan da omogućí vjerno izražavanje naših i turskih glasova. U talijanskom nema razlike u pisanju između s i z, č i ć, dž i đ; glasa ž uopće nema, pa ga naš Dubrovčanin, za nevolju, piše isto kao i š (sc). Za pisanje turskih glasova h, hrkavoga h, (kh, švajcarsko-njemačkog ch) u dijalektima nekih anadoljskih krajeva, ü, ö, ı (poljsko y, rusko ю) nema mogućnosti u talijanskom pismu. Za h je Martelini uzeo iz bosanske ćirilice slovo h; ö je gdjekad pisao eu ili ei, inače o ili u, a ü je redovno pisao kao u, pogdje kod iu, napr. u riječi güzel, koju transkribuje »ghiusel« ili »giusel«. Tursko meko k (koje se vazda izgovara kao naše k pred e, i), rjeđe transkribuje u obliku chi (»chiafirsun«) ili ci (»cieruani« — kervani). Isto tako je i sa turskim mekim g, koje on piše ghi ili gi, pa se često ne može ustanoviti da li ga je, u posljednjem slučaju, izgovarao kao umekšano g ili kao naše đ. Martelini je u transkripciji umekšanoga k i g svakako bliži Turcima nego naši ljudi iz Bosne i Hercegovine. Njegovo uho je bolje hvatalo turski izgovor nego sluh Bošnjaka, koji govori »ćâr« mjesto »kâr«, »ćasa« mjesto »kâse«, »ćebe« mjesto »kebe«, »ćuskija« za küskü; »đonulija« mjesto »gönüllü«,

»derdan« (gerdan), »đulsija« (gülsuyu), čak »đeldi« (geldi), »đitti« (gitti). Po tome ovaj naš Dubrovčanin nadmašuje ne samo Bošnjake koji ne znaju turski nego i one koji su umjeli turski govoriti ili i pisati, na pr. neke pjesnike ilahija iz Bosne. Ovakav izgovor karakterističan je za turski izgovor naših ljudi i u davna vremena i sada. Pronicljivi turski putopisac Evliya Čelebi nam je u svojoj »Seyahatnami«⁴) naveo upravo klasičan primjer kako je turski govorio naš zemljak Varvar Ali-paša, koji je kao dječak dospio u Carigrad i odgojen među paževima na sultanovu dvoru. Uza sve to, on je još i u zrelim godinama, »pošto je Bošnjak« kako doslovno kaže Evlija (Bošnjak olduğundan) govorio: »Benum oğlum, katlana bir kač đun« mjesto »benim oğlum, bir kač gün sabret«.

Najveće teškoće imao je Martelini sa transkripcijom turskog vokala *ı* (muklog *i*). U bosanskoj ćirilici ga jednostavno ispušta: piše »Frenctr« mjesto »Frenktır« (pravo »Frenktür«), a u latinici ga gdje-kada transkribuje kao *e* (ali nikad *é*), gdje-kada kao *a*, ponekad sasvim izostavlja: »klar~~e~~« mjesto »kılarsa«. U pogledu glasa »ı« Dubrovčanina nadmašuje Poljičanin Palinić koji transkribuje riječ »çağırım« čagъrъrem kao da je ponovio pretposljednji slog, a posljednji iskrivio. Glavno je da ga je u prva dva sloga tačno reprodukovao, što dokazuje da ga je tačno razlikovalo njegovo uho i pravo zabilježila ruka.

⁴ Evliya Čelebi, *Seyahatnamesi* II, 447.

1.

Bulandi eschumun self
agep artuk durulmasmi
xusun giordum oldum deli
akel bascie derulmesmi

Sap cekmisc cirpugium uari
chacia ali sulfichiare
xu tenxa buliman iare
bunda enghiél kalmasmi

Iusum¹ benzer doghar aié
sensun umrume sermaié
scindi ghiétdum hacipaié
xatorgighum sorulmasmi

Iarum karé giosi suser
bulbul dilli bagrun² eser
iedi iklun⁴ bir an giéser
delli gionul iorulmasmi

Tenhater daghleri delén
sciriun istunde ulén
Ascik aider meglun⁵ olan
Leilasuna sarulmasmi

*Bulandi aşkımun seli
acep artık durulmaz mı?
Hüsün gördüm, oldum deli,
akıl başa derilmez mi?*

*Sap çekmiş kirpiğim varı
haşa Ali Zülfikara,
hu, تنها bulunan yâra
bunda engel kalmaz mı?*

Bulandi eşhumun seli
acep artuk durulmazmi
husnun cordum oldum deli
akıl başe derulmezmi

Sap çekmiş çirpucum vari
haşa ali zulfikâre
hu تنها bulıman¹ yare
bunda engel kalmazmi

Yuzun benzer dogar aye
sensun umrume sermaye-
şindi getdum haçipaye
hatorcigum sorulmazmi

Yarum kare cozi suser
bulbul dılı bagrun ezer
yedi iklun bir an gezer
deli conul yorulmazmi

Tenhater dagleri delen
şiryun istunde ulen
Aşık ayder meclun olan
Leylasuna sarulmazmi

*Yüzün benzer doğar aya,
sensin ömrüme sermaye,
şimdi gittim hakipaye,
hatırcığım sorulmaz mı?*

*Yârım kara gözü süzer,
bülbul dili bağrım ezer,
yedi iklim bir an gezer,
deli gönül yorulmaz mı?*

*Tenहा ter dağları delen,
Şirin üstünde ölen
Aşık aydar⁶: »Mecnun olan
Leylâsine sarılmaz mı«?*

¹ Recte »bulunan«.

² Recte »iusun«.

³ Recte »bagrum«.

⁴ Recte »iklim«.

⁵ Recte »megnun« (necnun).

⁶ Recte »aydır« = bahseder.

2.

Selam uirdum selamumi almaslar
benum bunda xatrégighum bilmesler
bu giuseler nicin séciat uirmesler
ualay bunlar seumeli degildir

Gielup gieceer giuselerun cieruani
ustunde kurulmisc altun seuani
sur Efendi eldeicen déurani
sciol gieceen démréli irmeli degil

Miscin ascik ay der giucup konmadum
dughmelerun giusup gioksun
akmadum
fursat eldeicen upup kusmadum
beni utdurmeli dughmeli dégil.

Selâm verdim selâmımı almazlar,
benim bunda hatırcığım bilmezler,
bu güzeller niçin zekât vermezler,
vallahı bunlar sevmeli değildir.

Selam virdum selamumi almazlar
benum bunda hatrecigum bilmezler
bu cuzeler niçin zeğat virmezler
valayi bunlar sevmeli decildir

Gelup ceçer cuzelerin çervani
ustunde kurulmuş altun sevani
sur Efendi eldeiçen devrani
şol ceçen demreli irmeli decil

Mişçin aşık ay der cuçup konmadum
dugmelerun cuzup cokşun akmadum
fursat eldeyçen upup kuşmadum
beni utdurmeli dughmeli decil

Gelip geçer güzellerin kervanı
üstünde kurulmuş altın sevanı,
şür, efendi, elde iken devrani,
şol geçen demreli ermeli değil.

Miskin aşık aydar: »Göçüp konmadım,
düğmelerin çözüp göğsün açmadım,
fırsat elde iken öptüp kuşmadım,
beni öttürmeli, döğmeli değil.«

3.

Alla gioslérune kurban oldugum
ne dedum gionumi aldughi uax'ti
saghen ascighune eilémé gefai
imansuz gidersun uldughi vax'ti

Chiafirsun gioksunden iokmider éman
sen beni uldursun uirmesun eman
ben senun iusuné bachtughum seman
sen beni uldurusun giuldughi uaxti

Ala¹ gözlerine kurban olduğum
ne dedim göynümü aldığın vakit?
»Sakın aşığına eyleme cefayı
imansız gidersin öldüğün vakit.«

Ala cozlerine kurban oldugum
ne dedum conumi aldugi vah'ti
sagin aşigune eyleme cefayı
imansuz cidersun uldugi vahti

Kâfirsun gyoksunden iokmider eman
sen beni uldurusun virmesun eman
ben senun yuzune bahtugum zeman
sen beni uldurusun culdugi vahti

Kâfirsın, göğsünde yokmudur iman?
sen beni öldürürsün, vermezsin
aman,
ben senin yüzüne baktığım zaman
sen beni öldürürsün güldüğün
vakit.

¹ Ala = elâ.

Giulistandur nakšivanu ileri
 giul giul olmiş alianaghun giuléri
 ceixun olmiş akar çeşme seleri
 kijma bana nasliarume ax mén uldum

Iarum sen oghratun beni ghaughaie
 siah sulfun xevesilen séudaie
 giordum iarum beni salmisc ferdaie
 kijma bana nasliare uax mén uldum

Giordum iarum karmisi geimisc einuné
 béghum ne kulum suçum ne suçum
 destan etun béni alem icinde
 kijma bana nasliaré uax men uldum

Benum cektugeghum xigran daghidur
 suchierisé iarsuz bana aghudur
 témam scindi sarulagak caghundér
 kijma bana nasliaré uax men uldum

Gülistandır Nahçevanı[n] illeri,
 güll güll olmuş al yanağın gülleri,
 cevhun olmuş akar çeşme selleri,
 kıyma bana, nazlı yar-ê, vah, men
 öldüm!

Yârim, sen uğrattın beni kavgaya,
 siyah zülfün hevesiylen sevdaya,
 gördüm: yârim beni salmış ferdaya,
 kıyma bana, nazlı yar-ê, vah, men
 öldüm!

Bir alay ufaqik kuşlar
 deria talisunda kesçliar
 baban seni ba^a baghisclar
 konimdi konimdi kumrum konimdi

Kulurum uni kasc kasc
 kokicighi gielur kosc kosc
 kuscie ganum sana pesckiesc
 konimdi konimdi kumrim konimdi

Bir alay ufacak kuşlar
 derya yalısında kışlar,
 baban seni bana bağışlar,
 konimdi¹, konimdi, kumrum, konimdi!

¹ = şeker.

² Ağı = zehir.

Culistandur nakşivanu ileri
 cul cul olmuş alyanagun culeri
 cevhun olmuş akar çeşme seleri
 kıyma bana nazliyarume vah men
 uldum

Yarum sen ogratun beni gavgaye
 siyah zulfun hevesilen sevdaye
 cordum yarum beni salmış ferdaye
 kıyma bana nazliyare vah men uldum

Cordum yarum karmzi ceymiş eynune
 begum ne kulum suçum ne suçum
 destan etun beni alem içinde
 kıyma bana nazliyare vah men uldum

Benum cektucegum xicran dagidur
 sukerise yarsuz bana agudur
 tamam şimdi sarulacak çağundur
 kıyma bana nazliyare vah men uldum

Gördüm yârim kırmızı geymiş önüne,
 beyim, ne kulum, suçum ne suçum?
 destan ettin beni âlem içinde,
 kıyma bana, nazlı yar-ê, vah, men
 öldüm!

Benim çekticeğim hicran dâğdır
 süker¹ ise yarsız bana ağıdır²
 tamam şimdi sarılacak çağındır,
 kıyma bana, nazlı yar-ê, vah, men
 öldüm!

4.

Bir alay ufacak kuşlar
 derya yalisunda kışlar
 baban seni ba[na] bağışlar
 konimdi konimdi kumrim konimdi

Ölürüm uni kaş kaş
 kokicigi celur koş koş
 kuş-ê canum sana peşkeş
 konimdi konimdi kumrim konimdi

Ölürüm, önü kaş kaş,
 kokucuğu gelir koş koş
 kuş-ê, canım sana peşkeş,
 konimdi, konimdi, kumrum, konimdi!

¹ Lapsus calami: recte »bana«.

² Recte »konimdi«.

Kumrimun kanadı aktur
tangri bir peixamber xaktur
bilurum ascighun cioktur
konimdi konimdi kumrim konimdi

Kumrimun kanadı kare
iureghum oldi iaré
xic bilmesim bane¹ caré
konimdi konimdi kumrim konimdi

Kumrimun kanadı iéscil
ax kolum² boinum dolascier
koinune ghirsem iarascier
konimdi konimdi kumrim konimdi

Kumrim kafesta beslenur
esciuni ghiorur seslenur
kumrim iauridur uslanur
konimdi konimdi kumrim konimdi

*Kumrumun kanadı aktır,
Tanrı bir, peygamber haktır,
bilirim, aşğın çoktur,
konimdi, konimdi, kumrum, konimdi*

*Kumrumun kanadı kara,
yüreğim oldu yara,
hiç bilmezim bana çare
konimdi, konimdi, kumrum, konimdi!*

Kumrimun kanadı aktur
tangri bir peyhamber haktur
bilurum aşğın çoktur
konimdi konimdi kumrim konimdi

Kumrimun kanadı kare
yurecigum oldi yare
hiç bilmezim bana çare
konimdi konimdi kumrim konimdi

Kumrimun kanadı yeşil
ah kolun boynum dolaşır
koynune girsem yaraşır
konimdi konimdi kumrim konimdi

Kumrim kafesta beslenur
eşuni gyorur seslenur
kumrim yavridur uslanur
konimdi konimdi kumrim konimdi

*Kumrimun kanadı yeşil,
ak kolun boynum dolaşır,
koynuna girsem yaraşır,
konimdi, konimdi, kumrum, konimdi!*

*Kumrum kafeste beslenir,
eşini görür, seslenir,
kumrum yavrudur, uslanır,
konimdi, konimdi, kumrum, konimdi!*

5.

Gider oldum saxmanunden ilunden
dein ol iarume ghielsun ghioreim
korkar oldum ayrılmaktan ulunden
dein ol iarumé ghielsun ghioreim

Ol iarumun baxcesuné ghirmedum
konçe icen karmısi giuler dirmedum
semanundé nasli iarumé sarmadum
dein ol iarumé ghielsun ghiormedum

*Gider oldum sahmanundan, ilinden,
deyin ol yârıma, gelsin göreyim,
korkar oldum ayrılmaktan, ölümünden,
deyin ol yârıma, gelsin göreyim!*

Gider oldum sahmanunden ilunden
deyin ol yarume gelsun ghioreim
korkar oldum ayrılmaktan ulunden
deyin ol yarume gelsun gioreim

Ol yarumun bahçesune ghirmedum
konçe ičen kırmızı culer dirmedum
zemanunde nazlı yarumé sarmadum
deyin ol yarume gelsun gyormedum

*Ol yârımın bahçesine ghirmedim,
gonca iken kırmızı güller dermedim,
zamanında nazlı yârımı sarmadım,
deyin ol yârıma, gelsin, görmedim.*

¹ Lapsus calami: recte »bana«.

² Lapsus calami: recte »kolun«.

6.

Vsak olan Jarumdén

Bre iarumun bre kardasclar
gionulden iughruk uarmidur
né deriadé arar ghiemi
né karadé cecier xami
dolanur urumi scami
gionul senden iughruk uarmidur

Uzak olan Yârumden

Bre yarumun bre kardaslar
conulden yugruk varmidur
ne deryade arar gemi
né karade çeçer hamı
dolanur urumi şamı
conul senden yugruk varmidır

Uzak olan yârumdan

Bre yârumun¹, bre kardaslar,
gönulden yüğrük varmidır?
Ne deryâda arar gemi,
ne karada geçer kamı,²
dolanur Urumu, Şamı,
gönül, senden yüğrük varmidır?

7.

Ghéisilerden

Soiunup ghirsem koinuné
sarulsem inge beluné,
sciol sénun selvi boynuna
aler néné iarasciér

Iarum scaler burunur
doghar ai ghibi dolunur
ghiormeién ganlér ierunur
scaler neghiusel iarascér

Iarum sen bana giustun né
saer bilé duscmem ustuné
sciol senun beias usnune
bénéler ne giusel iarascier

Iarum ben sana né iledum
arsum xak suiledum
sén béni abdal eiledun,
alér né giusel iarascer

Geysilerden

Soyunup girsem koynune
sarulsem ince belune
şol senun selvi boynuna
aler nene yaraşır

Yârum şaler burunur
doğar ay gibi dolunur
gyormeyen canler yerunur
şaler necuzel yaraşır

Yârum sen bana custun ne
saer bile duscmem ustune
şol senun beyaz uzunne
beneler ne cuzel yaraşır

Yârum ben sana ne iledum
arzum hak suyledum
sen beni obdal eyledun
aler ne cuzel yaraşır

Geysilerden

Soyunup girsem koynuna,
sarılsam ince beline,
şol senin selvi boynuna³
allar nene yaraşır!

Yârum şallar⁴ bürünür,
doğar ay gibi dolunur,
görmeyen canlar yerinir,
şallar ne güzel yaraşır!

Yârum, sen bana küstün, ne?
Zaer^{5a} bile düşmem üstüne,
şol senin beyaz üzününe⁵
beneler⁶ ne güzel yaraşır!

Yârum, ben sana ne 'yledin,
arzum' hak söyledim,
sen beni abdal eyledin,
allar ne güzel yaraşır!

¹ Recte »yârânım«.² Ham, kam = sivri uçlu kazık; koynunların barındıkları yer (koşara, pojata).³ Recte »boynuna«.⁴ Recte »şallara«.^{5a} Zaer = zahar (belki, ihtimâl).⁵ Recte »yüzüne«.⁶ Recte »benler«.

Man surén abdarunden
gieimisz émscili uarunden
airulmam begler iarumdan
alér ne giusel iarascier

Man zuren abdarunden
ceymiş emşili varunden
ayrulmam begler yarumdan
aler ne cuzel yaraşır

*Manzuren¹ abdarından,
geymiş emşili varından,
ayrılmam, beyler, yârımdan,
allar ne güzel yaraşır!*

8.

Irak olan Iarumden
Acep né diarden akup ghielursun
bir xaber soraim durun turnaler
turnaler turnalér iauri turnaler

Irak olan Yarumdan
Acep ne diyarden akup gelursun
bir haber sorayim durun turnaler
turnaler turnaler yavri turnaler

Seugiuli iarumdan ne bilursunus
bize bir teseli uirun turnaler
turnaler turnaler iauri turnaler

Sevculi yarumden ne bilursunuz
bize bir teseli virun turnaler
turnaler turnaler yavri turnaler

Kulausun ianglisc iola saparsun
ucup scaxin teleruni iolarsun
alailarum buluk buluk bulersun
gior iaruluch nige olur turnaler
turnalér turnaler iauri turnaler

Kulauzun yangliş yola saparsun
ucup şahin teleruni yolarsun
alayların buluk buluk bulersun
cor ya[v]ruluk nice olur turnaler
turnaler turnaler yavri turnaler

Gionul peruscan teleri egri
duiemes ascighun géuruné baghri
socin olup ghidér baghdadé doghri
imamler iusler surun turnaler
turnaler turnaler iauri turnaler

Cunul peruşan teleri egri
duyemez aşğun cevruine bagri
soçin olup gider bagdade dogri
imamler yuzler surun turnaler
turnaler turnaler yavri turnaler

Irak olan yârımdan

*Acep ne diyardan akıp gelirsin,
bir haber sorayım, durun, turnalar,
turnalar, turnalar, yavru turnalar.*

*Kılavuzan², yanlıs yola saparsın,
ucup şahın tellerini yolarsın,
alayların bölük bölük bölersin,
gör yavruluk nice olur, turnalar,
turnalar, turnalar, yavru turnalar.*

*Sevgili yârımdan ne bilirsiniz?
Bize bir teselli verin, turnalar,
turnalar, turnalar, yavru turnalar.*

*Gönül perişan, telleri eğri,
doyamaz aşğın cevruine bağı
suçun olup gider Bagdad'a doğru
imamlar[a] yüzler sürün, turnalar,
turnalar, turnalar, yavru turnalar.*

¹ Manzarayı?

² Recte »kılavuzum«.

Kuloghli daima dolù iemekten
 alailar durmaiup ghielup giecmekten
 iorulmisc kanadum buiun ucmekten
 baghdad ilerune surun turnaler
 turnaler turnalér iauri turnaler

Kulogli daima dolu yemekten
 alaylar durmayup gelup geçmekten
 yorulmis kanadum buyun uçmekten
 bagdad ilerune surun turnaler
 turnaler turnaler yavri turnaler

*Kuloğlu daima dolu yemekten,
 alaylar durmayıp gelip geçmekten,
 yorulmuş kanadım buğün uçmaktan,
 Bagdad illerine sürün, turnalar,
 turnalar, turnalar, yavru turnalar.*

9.

Hacan Iarum darulur

Gielursun giecersun selam uirmésun
 sucum né giunaxum bilder sultanum
 xunchiarum xunchiarum umrum
 uarum ghiel

Haçan Yârum darulur

Celursun çeçersun selam virmesun
 suçum ne cunahum bildir sultanum
 hunkârum hunkârum umrum varum
 gel

Ben aghlarum sen bir kelam dimesun
 sucum né giunaxum bilder sultanum
 xunchiarum xunchiarum umrum
 uarum ghiél

Ben aghlarum sen bir kelam dimesun
 suçum ne cunahum bildir sultanum
 hunkârum hunkârum umrum varum
 gel

Baxcedé acelmis giuler tasé
 bulbuler basclamisc nasé nasé
 bilurum sultanum meilan iok bise
 sucum né giunaxum bilder sultanum
 xunchiarum xunchiarum umrum
 uarum ghiel

Bahçede açilmis culer taze
 bulbuler başlamış naze naze
 bilurum sultanum meyilan yok bize
 suçum ne cunahum bildir sultanum
 hunkârum hunkârum umrum varum
 gel

Rakiplerun konge giuler dirmesun
 chiem selamlar muraduna irmesun
 kaifieti uikusune doimasun
 sucum né giunaxum bilder sultanum
 xunchiarum xunchiarum umrum
 uarum ghiel

Rakiplerun konce culer dirmesun
 kem selamlar muraduna irmesun
 kayfiyeti uykusune doymasun
 suçum ne cunahum bildir sultanum
 hunkârum hunkârum umrum varum
 gel

Kaçan Yârum darılır

*Gelirsin geçersin, selâm vermezsin
 suçum ne, günahım bildir, sultanım,
 hünkâрім, hünkâрім, ömrüm, varım,
 gel.*

*Bahçede açılmış güller taze,
 bülbüller başlamış naze, naze,
 bilirim, sultanım, meyelân yok bize,
 suçum ne, günahım bildir, sultanım,
 hünkâрім, hünkâрім, ömrüü, varım,
 gel.*

*Ben ağlarım, sen bir kelâm demezsin,
 suçum ne, günahım bildir, sultanım,
 hünkâрім, hünkâрім, ömrüm, varım,
 gel.*

*Rakiplarım konca güller dermesin,
 kem selâmlar muradına ermesin,
 keyfiyeti uykusuna doymasın,
 suçum ne, günahım bildir, sultanım,
 hünkâрім, hünkâрім, ömrüm, varım,
 gel.*

Iarume uarderci iolar dagh olsun
 cheuriané mor menexscie bagh olsun
 gielurseda gelmeseda sagh osun
 suçum né giunaxum bildir sultanum
 xunchiarum xunchiarum umrum
 uarum ghie!

Yârume vardirci yolar dag olsun
 çevriyane mor menexşe olsun
 celurseda celmeseda sag osun
 suçum ne cunahum bildir sultanum
 hunkârüm hunkârüm umrum varum
 gel

*Yârıma vardır[ı]cı yollar dağ olsun,
 çevre yana mor menekşe bağ olsun,
 gelirse de, gelmese de sağ ol!sun
 suçum ne, günahım bildir, sultanım,
 hünkârım, hünkârım, ömrüm, varım,
 gel.*

10.

Hoimisc Brakmisc Beni

Felek kanadi kanadumi kolumi
 néileim ucamasim bir seman
 élumden alderdum giul iusli iari
 ax chimunle eghlenursun bir seman

Hane benum itughumi axti
 iusun giormetlughi iderdum ghaxti
 eler iarumé andegi uaxti
 à ben durup ieruneim bir séman

Kul deilim elden éle satulan
 tus deilim xer bir ascie katulan
 meulam eghil uirsé ulsem kurtulsém
 Asretlughun ceqméieim bir seman

Cixaim ghideim iolda duraim
 ghielénden ghiécenden xaber soraim
 musctuluch diéné ganum uiréim
 siaxler gieieim iasum tutaim
 karamsiler gheimeieim bir seman

Koymuş Bırakmış Beni

*Felek kanadı¹ kanadımı, kolumu,
 neyleyim, uçamazım bir zaman
 elimden aldırđım gül yüzlü yârı,
 ah, kiminle eğlenirsin bir zaman?*

*Hani benim ettiğimi ahdı²,
 yüzüm görmetliği³ ederdim gahti,
 eller yârıma⁴ andığı vakti
 à ben durup yerineyim bir zaman.*

¹ Recte »kanattı«.

² Recte »ettiğim ahd«.

³ Recte »yüzün görmekliği«.

Hoymış Brakmış Beni

Felek kanadi kanadumi kolumi
 neyleyim uçamazim bir zaman
 elumden aldirdum cul yuzli yari
 ah kimunle eghlenursun bir zaman

Hane benum itugumi ahti
 yuzum cormetlugi iderdum gahti
 eler yarume andığı vahti
 a ben durup yeruneyim bir zaman

Kul deyilim elden ele satulan
 tuz deilim her bir aşe katulan
 mevlam egil verse ulsem kurtulsem
 Asretlugun çekmeyeyim bir zaman

Çihayim gideyim yolda durayim
 gelenden geçenden haber sorayim
 muştuluh diyene canum vireyim
 siyahlar çiyeyim yasum tutayim
 karamziler geymeyeyim bir zaman

*Kul değilim elden ele satılan,
 tuz değilim her bir aşâ katılan,
 Mevlâm ecel verse, ölsem, kurtulsam,
 hasretliğin çekmiyeyim bir zaman!*

*Çıkayım, gideyim, yolda durayım,
 gelenden geçenden haber sorayım,
 »muştuluk!«⁵ diyene canım vereyim,
 siyahlar giyeyim, yasım tutayım,
 kırmızılar giymeyeyim bir zaman.*

⁴ Recte »yârımı«.

⁵ Muştuluk = müjdelik.

11.

Benum ighri tatli gianum
 tércielimes gionul séni
 benum dinum xem imanum
 iadeilémem giusel seni

Vefasus dogri iarisan
 giani géfaler klarisé
 ius iascinda piri olursén
 tercicilemés gionul seni
 iadéilemem giusel séni

Beghler oturur tachtunda
 giuler aciulur uaxtunda
 kiamété xach kutunda
 terciéilemés gionul seni
 iadeilemém giusel seni

Meghnunum oldum ualaxi
 éscumlé buldum alaxi
 inan ach giulum bilaxi
 tecieilemés gionul séni
 iadeilemém giusel seni

Sexarum uardum iarumé
 sceutali alma castumé
 sulumle duscmem ustumé
 iarum uar neilersum béni
 dostum uar istemem seni

*Benim iğri tatlı canım,
 terkeylemez gönül seni,
 benim dinim, hem imanım,
 yadeylemem güzel seni.*

*Vefasız doğru yârsın,
 canı cefalar kılarısa,
 yüz yaşında piri¹ olursan,
 terkeylemez gönül seni,
 yadeylemem güzel seni.*

Benum igri tatli canum
 terçe[y]limes conul seni
 benum dinum hem imanum
 yadeylemem cuzel seni

Vefasuz dogri yarsun
 cani cefalar klarise
 yuz yaşında piri olursen
 terçeylemez conul seni
 yadeylemem cuzel seni

Begler oturur tahtunda
 culer açılır vahtunda
 kıyamete hak kutunda
 terçeylemez conul seni
 yadeylemem cuzel seni

Megnunum oldum valahi
 eşumle buldum alahi
 inan ah culum bilahi
 terçeylemez conul seni
 yadeylemen cuzel seni

Seharum vardum yarume
 şevtali alma kastume
 zulumle düşmem ustume
 yarum var neylersum beni
 dostum var istemem seni

*Beyler oturur tahtında,
 güller açılır vaktında,
 kıyamette Hak kıtında
 terkeylemez gönül seni,
 yadeylemem güzel seni.*

*Mecnunum² oldum vallahi,
 eşimle buldum Allahu,
 inan, ak gülüm, billahi,
 terkeylemez gönül seni,
 yadeylemem güzel seni.*

*Seharın³ vardım yârıma
 şeftalı alma kastına⁴,
 zulümle düşmem üstüne,
 yârım var, neylersin beni,
 dostum var, istemem seni.*

¹ Lapsus calami: recte »pir« (pîr).

² Lapsus calami: recte »Mecnunum«.

³ Lapsus calami »seharum«.

⁴ Lapsus calami »kastima«.

Ben seni dogri iar sandum
senan dictum ben inandum
scindi bir gair iar buldum
iarum uar neilersum beni
dostum uar istemem seni

Bén seni giordum birilé
iurechten cichtum ierile
uar benden iana binilé
iarum uar neylersun beni
dostum uar istemem seni

Ben sei seudum ghaiet
isméné ocurdum ghaiet
uar benden sana icaset
uar seuenler seusun seni
uar saranlar sarsun seni

Armaghanum gieri giundur
rachiplardan iusi dundur
scindi dogri xalum bildum
iarum uar neilersum beni
dostum uar istemem seni

Chieman kascun chiéman deghil
achar seman sulmi deghil
bé ualahi ialan deghil
iarum uar neilersun beni
dostum uar istemem seni

*Ben seni doğru yar sandım,
sen andıçtin^a, ben inandım,
şimdi bir gayr yar buldum,
yârim var, neylersin beni,
dostum var, istemem seni.*

*Ben seni gördüm biriyle,
yürekten çıktım yeriyle,
var benden yana biniyle,
yârim var, neylersin beni,
dostum var, istemem seni.*

Ben seni dogri yar sandum
senan dictum ben inandum
scindi bir gayr yar buldum
yarum var neylersun beni
dostum var istemem seni

Ben seni cordum birile
yurekten çiktum yerile
var benden yana binile
iarum var neylersun beni
dostum var istemem seni

Ben sei sevdum gayet
ismene okurdum gayet
var benden sana icazet
var sevenler sevsun seni
var saranlar sarsun seni

Armaganum ceri cundur
rakiplardan yuzu dundur
scindi dogri halum bildum
yarum var neylersun beni
dostum var istemem seni

Keman kaşun keman değil
ahar zaman zulmi değil
be valahi yalan değil
yarum var neylersun beni
dostum var istemem seni

*Ben seni⁵ sevdim gayet,
ismini okurdum gayet,
var benden sana icazet,
var, sevenler sevsin seni,
var, saranlar sarsın seni!*

*Armağanım geri göndür⁶,
rakıplardan yüzü döndür,
şimdi⁷ doğru hâlim bildim,
yârim var, neylersin beni
dostum var, istemem seni.*

*Keman kaşın keman değil,
ahar⁸ zaman zulmü değil,
be vallahi yalan değil,
yârim var, neylersin beni,
dostum var, istemem seni.*

^a Lapsus calami »andiçtin«.

^b Lapsus calami »sei«.

^c Gönder.

^d Şimdi.

^e Recte »âhır«.

Boium égup giélma bana
sanmachi iar olam sana
meulan uerdi gielma bana
uar saranlar sarsun seni
uar seuenler seusun seni

Boyum egup gelma bana
sanmaki yar olam sana
mevlan verdi celma bana
var saranlar sarsun seni
var sevenler sevsin seni

*Boyun eğip gelme bana,
sanma ki yar ola'm sana
Mevlân verdi, gelme bana,
var, saranlar sarsın seni,
var, sevenler sevsin seni!*

12.

Sebax lutui beian eile
sultanumun nedér xali
séudugeghum neder xali
olgiuselun nedér xali

Sebah lutvi beyan eyle
sultanumun neder hali
sevdicegum neder hali
olcuzelum neder hali

Muxabét bise baghlarmi
chimi uarisé saghlarmi
ben culun anup aghlarmi
sultanumun nedér xali
ol giuselum nedér xali

Muhabet bize baglarmi
kimi varise saglarmi
ben kulun anup aghlarmi
sultanumun neder hali
ol cuzelum neder hali

Muhabét xatori neiler
chimunler gionumi eghlér
iaranda acighi deiuér
seudugeghum neder xali
ol giuselum neder xali

Muhabet hatori neyler
kimunler conumi egler
yaranda açığı deyiver
sevdicegum neder hali
ol cuzelum neder hali

Idermi térchi diari
ianunda uarmider iari
anarmi benda eugiari
sultanumun nedér xali
ol giuselum nedér xali

Idermi terki diyari
yanında varmider yari
anarmi benda evcari
sultanumun neder hali
ol cuzelum neder hali

*Sabah lútfü beyan eyle,
sultanımın nedir hali,
sevdiceğim nedir hali,
ol güzelim nedir hali?*

*Muhabbet hatırı neyler,
kiminlez¹ gönümü eğler²
yâranda açığı deyiver
sevdiceğim nedir hali
ol güzelim nedir hali?*

*Muhabbet bize bağlar mı,
kimi var ise sağlar mı,
ben kulun anıp ağlar mı,
sultanımın nedir hali,
ol güzelim nedir hali?*

*Eder mi terki diyarı,
yanında var mıdır yârı,
anar mı bende eskârı,
sultanımın nedir hali,
ol güzelim nedir hali?*

¹ Recte »kiminle[n]».

² Eğlemek = bekletmek.

13.

Benum ala giosli Jarum

giundén giunde arti sarum
achlum fichirum ihtiarum
éldé déghil dostlar ben nice édenim
nigé édeim

Jarum iaplerler solunur
giorduchcés achlum alunur
alémnden neler bulunur
gionul almas dostlar bénige edeim
nigé édém

Nidem kare gioslum nidém
deghier bascum alup gidém
éllé genetisé alem
bá sundan dostlar benigé édeim nigé
edeim

Iscte ben oldum né oldum
sararup esana dundum
ax seni séimeieim derdum
giandén séundum dostlar benige
édeim nige édeim

Periscan gionum xosc deghil
bù olur biter isc deghil
derdum besc deghil on deghil
bigné ascti dostlar benigé édeim nigé
edeim

Saclari uar salcum saciach
uurdi iureghumé bicach
irum ioctur saclaiagach
nam mecianim dostlar bénige édeim
nigé edeim

*Benim ala gözli Yârum,
günden günde¹ artti zârum,
aklım, fikirim², ihtiyarım
elde değil, dostlar, ben nice edenim³,
nice edeyim?*

*Yârum, yaparlar⁴ solunur,
gördükçes⁵ aklım alınır,
âlemde⁶ neler bulunur
gönül almaz, dostlar, benice⁷ edeyim,
nice edeyim?*

*Nidem⁸, kara gözüm, nidem,
meğer başım alıp gidem
elle gen[er]lettise âlem
bahsından, dostlar, ben nice edeyim,
nice edeyim?*

Benum ala cozli Yârum

cunden cundé arti zarum
aklum fikirum ihtiyarum
elde degil dostlar ben nice edenim
nice edeyim

Yarum yaplerler solunur
cordukçes aklum alunur
alemnden neler bulunur
conul almaz dostlar benice edeyim
nice edeyim

Nidem kare cozlum nidem
deger başum alup cidem
elle cenetise alem
ba sundan dostlar benice edeyim nice
edeyim

İşte ben oldum ne oldum
sararup ezana dundum
ah seni seymeyeyim derdum
canden sevdum dostlar benice edeyim
nice edeyim

Perişan conum hoş degil
bu olur biter iş degil
derdum beş degil on degil
binye aştı dostlar benice edeyim nice
edeyim

Saqlari var salkum saçak
vurdi yuregume bıçak
irum yoktur saklayacak
nam meçanim dostlar benice edeyim
nice edeyim

*İşte ben oldum ne oldum,
sararıp ezana⁹ döndüm,
ah, seni sevmiyeyim derdim,
candan sevdim, dostlar, ben nice
edeyim, nice edeyim?*

*Perişan gönlüm hoş değil,
bu, olur biter iş değil,
derdim beş değil, on değil,
binye¹⁰ aştı, dostlar, ben nice edeyim,
nice edeyim?*

*Saqları var salkım saçak,
vurdu yüreğime bıçak,
yerim yoktur saklayacak
namekânım, dostlar, ben nice edeyim,
nice edeyim?*

¹ Recte »güne«.

² Recte »fikrim«.

³ Recte »edeyim«.

⁴ Recte »yapraklar«.

⁵ Recte »gördükçe«.

⁶ Recte »âlemde«.

⁷ Recte »ben nice«.

⁸ Nidem = »ne edeyim?«

⁹ Recte »hazana«.

¹⁰ Binye, recte »bini«.

Bu sus ialan deghil asca
iasulanlar gielur bascha
bén uglursém iasun tascá
tali osun dostlar benigé edeim nigé
edeim

Bu suz yalan degil aša
yazulanlar celur başa
ben ulyursem yazun taša
tali osun dostlar benice edeyim nice
edeyim

*Bu söz yalan değil haşâ
yazulanlar gelir başa
ben ölürsem, yazın taşa,
tali olsun, dostlar, ben nice edeyim,
nice edeyim?*

14.

Bre Eé ala giosli dilbér
seuerlér korlarmi seni
abu sémsem sularilé
xér sebax iurlarmi seni
aganum seuerler korlarmi seni
Aklum alursun gioringés
ak kolum boinum saringés
ak ténum toprach olingés
seuerler korlarmi seni
acanum korlarmi seni
Giusel gieliscum kandén
sceutalisi gielur gianden
né kacarsum bén kulundan
gioringés iérlérmi seni
à giuselum korlarmi seni
Icérler mesti dérlér
ugredurlér usti derler
séni maxlup dosti derler
séuérler korlarmi seni
à ganum korlarmi seni
Deruisc ascigum baxcési
dér acilmisc giulum congési

Bre ê ala cozli dilber
severler korlarmi seni
abu zemzem sularile
her sebah yurlarmi seni
acanum severler korlarmi seni
Aklum alursun coringez
ak kolum boynum sarincez
ak tenum toprak olincez
severler korlarmi seni
acanum korlarmi seni
Cuzel celişum kanden
şevtalisi celur canden
ne kaçarsum ben kulundan
corincez yerlermi seni
â cuzelum korlarmi seni
Icerler mesti derler
ugredurler usti derler
seni maxlup dosti derler
severler korlarmi seni
â canum korlarmi seni
Derviş aşigum bahçesi
der açılmış culum koncesi

*Bre ê elâ gözlü dilber,
severler korlar mı seni,
âbı Zemzem sulariyle
her sabah yurlar mı seni,
â canım, severler korlar mı seni?
Aklım alırsın görüncez,
ak kolum¹ boynum sarıncez,
ak tenin toprak oluncaz
severler korlar mı seni,
â canım, korlar mı seni?
Güzel gelişin kandan,*

*şeftalısı gelir candan,
ne kaçarsın ben kulundan,
görüncez yerler mi seni,
â güzelim, korlar mı seni?
İçerler, mest ederler,
öğredirler, usta derler,
seni maglûp dostu derler²,
severler korlar mı seni,
â canım, korlar mı seni?
Derviş aşığım³ bahçesi
der: açılmış gülüm goncası,*

¹ Recte »kolun«.

² »Maglûp dostu derler« yoksa »maglûp dost ederler«?!

³ Recte »aşığın«.

giuselerun églengesi
seuerler korlarmi seni
â ganum korlarmi seni

cuzelerun eglencesi
severler korlarmi seni
â canum korlarmi seni

*güzellerin eğlencesi,
severler korlar mı seni,
â canım korlar mı seni?*

15.

Bé Aghalar giurgistandan gielurchié
ax ichi iar sarelmisc biri birune
biribirisune ceuap uirurchien
ichi iar sarelmisc biri birune

Giusel adem scemalkarmisc ortagun
dererichèn karmisc giulun budagun
asciguna mese sunmisc dudagun
ichi iar sarelmisc biri birune

Giusel adem ben odaia uaringe
aklum sciasciar giul iusuné gioringé
biri nare benser biri turunge
ax ichi iar sarelmisc biri birune

Ak giulilen karmis giul kariscik
dört ianunda sceda bulbul dolascik
fedi ildur biri birune ascik
ichi iar sarelmisc biri birune

*Be ağalar, Gürcistandan gelirken
ah, iki yar sarılmış biri birine,
biri birisine cevap verirken
iki yar sarılmış biri birine.*

*«Güzel adam şimal¹ kırmış ortağın²
dereriken kırmış gültün budağın»,
aşığın meze sunmuş dudagın,
iki yar sarılmış biri birine.*

Bé Agalar curcistandan celurken
ah iki iar sarılmış biri birune
biribirisune cevap virurken
iki yar sarılmış biri birune

Cuzel adem şımkarmış ortagun
dereriken karmış culun budagun
aşiguna meze sunmiş dudagun
iki yar sarılmış biri birune

Cuzel adem ben odaia varince
aklum şaşar cul yuzune corince
biri nare benzer biri turunce
ah iki yar sarılmış biri birune

Ak culilen karmzi cul karışık
dört yanunda şeda bulbul dolaşık
yedi ildur biri birune aşık
ichi yar sarılmış biri birune

*Güzel adam ben odaya varınca
aklım şaşar gül yüzüne³ görünce
biri nara benzer, biri turunca,
ah, iki yar sarılmış biri birine.*

*Ak gülilen⁴ kırmızı gül karışık,
dört yanında şeda⁵ bülbül dolaşık,
yedi yıldır biri birine aşık,
iki yar sarılmış biri birine.*

16.

Pocignu Versi Turski⁶ (Počinju verzi turski)

Ben seni seuerdum gayet
ismuné okuidum aiet
uar bende sana igaset
uar seuenler seusun seni

Ben seni severdum gayet
ismune okuydum ayet
var bende sana icazet
var sevenler sevsun seni

*Ben seni severdim gayet,
ismine okuydum ayet,
var bende sana icazet,
var, sevenler sevsin seni!*

* Simal = bir senelik filiz, sürgün, dal.
Ortağ = gelin hamamında gelinlerin
başına konulan gümüşten yapılmış
beş parmaklı ziynet.

³ Recte »yüzünü«.

⁴ Recte »güliyle«.

⁵ Recte »şeydâ«.

⁶ Ovo je naslov triju turskih pjesama u
II. svesku Martellinjeva zbornika

Ben seni dogri yar sandum
sen beni sevup osadun
bir kayrisi varup sevdun
var sevenler sevsun seni

Ben seni dogri iar sandum
sén beni seup osandun
bir kairisi varup seudun
uar seuenler seusun seni

*Ben seni doğru yar sandım,
sen beni sevip usandın,
bir kayrısı varıp sevdin,
var, sevenler sevsin seni!*

17.

Sfarxa (Svrha — Son)

Jarumun ainasi uar disunde
icer scarabini katur giosunden
sagosum uarosum alem iusunden
sagosum seudeghum ghiene

benumdur

Yarumun aynasi var dizunde
içer şarabini katur cozunden
sagosum varosum alem yuzunden
sagosum sevdığım gene benumdur

Jarumun Culaghunda chiupeler
onun giosi kasci ascik tepelér
kumasi xatader meghier upeler
sagosum seudughum ghiene

benumdur

Yarumun Kulagunda kyupeler
onun cozi kaşı aşık tepeler
kumasi hatadır meger upeler
sagosum sevdugum gyene benumdur

Sumbullum menexsce benum
bre xêi kainal icighi salum
senden xach nasarum kaldi
gitmem, ben bunda Jatarum

Sumbulum meneşe benum
bre hey kaynal içiği zalum
senden hak nazarum kaldı
citmem; ben bunda Yatarum

Ben bir giusel iar geterum
soraim anda ghideim
bir ghidi aldi Jarumi
iscte ben aglaiup kaldum

Ben bir cuzel yar ceterum
sorayim anda gideyim
bir gidi aldi Yarumi
işte ben aglayup kaldum

*Yârımın aynası var dizinde,
içer şarabını katır gözünden,
sağ osum¹ var osum² âlem yüzünden,³
sağ osum⁴ sevdiğim gene benimdir*

*Sünbülüm, neneğe benim,
bre hey, kaynal içiği zâlim,
senden hak nazarım kaldı,
gitmem; ben bunda yatarım.*

*Yârımın kulağında küpeler,
onun gözü, kaşı âşık tepeler,
koması hatâdır meğer öpeler,
sağ osum⁵ sevdiğim gene benimdir.*

*Ben bir güzel yar geterim⁶,
sorayım, anda⁷ gideyim,
bir gidi aldi yârımı,
işte ben ağlayıp kaldım.*

² Recte »olsun«.

³ Recte »olsun«,

⁴ Recte »yüzünde«,

⁵ Recte »olsun«.

⁶ Recte »olsun«.

⁷ Lapsus calami: »geterum«, recte »getireim« (= getireyim).

⁸ Recte »onda«.

*Korkmayan¹ od Boga²
oka yapmış³ od roga⁴
birden olur⁵ obruga⁶
povrzite burnunot⁷!*

*Değil mi dir¹¹ manica¹²,
da otide gladunca¹³,
burnu olur¹⁴ klanica¹⁵,
povrzite burnunot!*

*I kad ide Frenktir⁸,
ortaliğa genktir⁹,
burnu ile rençtir¹⁰,
povrzite burnunot!*

*Dinle beni¹⁶, Maruica¹⁷,
yüzünüzde ružica¹⁸,
di mi svrbi guzica¹⁹,
eğlencedi[?] burnunot²⁰.*

¹ Korkmıyan = koji se ne boji.

² Od Boga = Tanrıdan.

³ Oka (= hokka) yapmış = posudicu (burmutnicu) napravio.

⁴ Od roga = boynuzdan.

⁵ Birden olur = odjednom bude.

⁶ Obruga (bruka) = kepezelik, fazahat, rezalet.

⁷ Povrzite burmut! = burnotundan vazgeçiniz!

⁸ I kad ide Frenktir — yürüdüğü vakıt bile Frenktir (yürüyüşü bile Frenk olduğunu gösterir). — Frenktir — Franak (Evropejac) je.

⁹ Ortaliğa genktir = okolini je ugar. — Genk = sürülmiyerek boş kalmış tarla (gort, gen, boz, bite).

¹⁰ Burnu ile rençtir — muka je s nje-govim nosom.

¹¹ Değil mi dir? — zar nije?

¹² Manica = ? Da nije ludak (manit, mahnit), bena? — Çılgın, deli ahmak anlamına olmasın?

¹³ Da otide = ...ki gitsin. »Gladunca« nerazumljivo — anlaşılmaz.

¹⁴ Burnu olur = nos mu bude.

¹⁵ Klanica = ahır — (pojata, staja).

¹⁶ Dinle beni! = poslušaj me, çuj me!

¹⁷ Maruica (Marojica) = erkek adı (muško ime).

¹⁸ Yüzünüzde ružica = yüzünüze gül! (anber!), (»dul Vam na obrazu!«).

¹⁹ Kıçım kaşnır.

²⁰ Eğlencedir burnotu — burmut je za-bava.

RÉSUMÉ

LES CHANSONS D' AMOUR TURQUES DANS LE RECUEIL DE
MIHO MARTELINI-RAGUSAIN DE L' AN 1657.

La bibliothèque du Musée Régional de Sarajevo possède Le Recueil manuscrit de Miho Martelini, Ragusain, en deux tomes. Le Recueil prend son origine en 1657 et contient des chansons en serbocroate, turc et italien, qui sont écrites en caractères latins de l'italien tandis qu'il n'y a qu'une écrite en alphabet cyrillique de Bosnie.

Tous les deux volumes de ce Recueil contiennent de nombreuses chansons d'amour turques qui appartiennent à la littérature populaire turque (halk edebiyati). Elles sont écrites en lettres latines de l'italien ce qui les rend particulièrement significantes au point de vue de la philologie turque. Dans ces recherches, toutes ces chansons sont publiées en caractères latins de l'italien à la manière de leur notation première et en transcription latine turque.